
Primer informe de seguiment sobre els Llegats i les Donacions en espais públics (bilingüe)

Autor: Css. Promoció Cultural
Aprovació: Ple, 21 juliol 2025

El Consell Valencià de Cultura aprovà en el Ple del 29 de març de l'any 2004 un informe sobre el problema de les donacions de material científic. En aquest informe el Consell Valencià de Cultura reiterava la necessitat de la catalogació d'aquests fons i valorar tots els seus materials per tal d'evitar-ne la seua dispersió, a més de recomanar la creació d'una institució o entitat que tindria les funcions d'avaluar les donacions i de garantir la qualitat dels materials. D'altra banda en el Ple del 30 de gener de l'any 2006 fou aprovat un informe sobre les biblioteques públiques valencianes, especialment sobre la Biblioteca Pública de València on ja es recomanava adequar els pressupostos per a les necessitats bibliotecàries per tal de permetre'ls adquirir fons bibliogràfics i documentals rellevants.

-DIFERÈNCIA ENTRE ELS LLEGATS I LES DONACIONS

Les donacions i els llegats són ferramentes destinades a construir una societat implicada amb el seu patrimoni cultural. Són un clar reflex de la generositat, personal o corporativa, orientada al recolzament de la cultura i per extensió a altres àmbits d'interés general. Els llegats són una forma particular de successió en la que el finat deixa un o diversos béns o drets específics a una o varies persones, mentre que la donació, la qual es realitza en vida, consisteix en el traspàs de fons o materials sense esperar res a canvi. A més la donació té un benefici fiscal per desgravació.

Aquest informe pretén localitzar i identificar els llegats i les donacions que es poden consultar en les institucions públiques de la Comunitat Valenciana, informació, que considerem no sempre és accessible per a les persones investigadores, motiu pel qual volem que aquest informe pugui facilitar la seua tasca, ja que tots els recursos documentals poden ser de gran utilitat per a les investigacions futures. No obstant això som conscients de l'amplitud d'aquest informe per la qual cosa volem que aquest siga un informe obert que anirà poc a poc completant-se amb els llegats i les donacions d'altres institucions públiques valencianes com la UPV, l'Institut Valencià de Cultura, la Fundació Alfons el Magnànim, l'IVAM, El Museu Arqueològic d'Alacant i el Museu de Belles Arts d'Alacant Gravina, entre altres...

-LLEGATS BIBLIOTECA VALENCIANA

Els orígens de la Biblioteca Valenciana es remunten a la generosa donació de la biblioteca particular de **Nicolau-Primitiu Gómez Serrano (1877-1971)** per part des seus hereus l'any 1979. Nicolau-Primitiu Gómez Serrano fou un activista cultural, historiador i empresari.

Promotor lingüístic i cultural, president de Lo Rat Penat, firmant de les Normes de Castelló, editor, impulsor de l'ensenyament en valencià i investigador de la toponímia valenciana i la història de la llengua. La seua donació està especialitzada en llibres de temàtica valenciana, de més de 25.000 volums, dels quals 8 són incunables, 159 del segle XVII i molts altres dels segles posteriors. Fou iniciada al voltant dels anys 1916-1917, perfectament organitzada, amb un bon estat de conservació. A la Biblioteca Valenciana es conserven els següents llegats i donacions:

Llegat del guerriller i exiliat **Francisco (Quico) Martínez López** (Cabañas Raras, León, 1925) compost per documentació personal, fotografies, correspondència i audiovisuals per ser incorporat a la col·lecció especialitzada dedicada a l'exili republicà.

Donació de 200 llibres i revistes propietat del periodista i escriptor **Luís Hernández Rico**, premi Cervantes de l'any 1930 i fundador del Partit Republicà Presidencialista d'Espanya. Donació que ha sigut completada amb dues caixes que recullen material en prosa, poesia i manuscrits d'obres sent alguns dels textos inèdits.

Vicent Llorens, exiliat republicà valencià i catedràtic de la Universitat de Princeton i historiador dels exilis culturals. A la Biblioteca Valenciana es conserva tot el seu arxiu personal.

Arxiu de la Casa Regional Valenciana de Mèxic fundada en 1942. El fons està format per la documentació relativa a la presidència i a la secretaria de la institució. A més, el fons reflexa la vida dels republicans valencians exiliats a Mèxic. L'any 1994 fou dissolta l'entitat i l'any 2002 el seu arxiu es diposità en la Biblioteca Valenciana junt amb les aportacions al fons documental de Juan Baustista Climent Beltrán, Francisco Alcalá Llorente, Alegría Just Pellicer, J. A. Alfaro, Helen Climent Smolano, Pascual Monje i Francisco Queral Amorós.

Francesc Badenes i Dalmau (1859-1917), escriptor i poeta valencià, va ser un dels personatges més destacats de la Renaixença. Biblioteca, quadres i objectes de valor personal que conserven el record del poeta. És una biblioteca eminentment literària que mostra el món intel·lectual i personal de l'autor. Donada el 1983.

Lluís Guarner (1902-1986), catedràtic de Llengua i Literatura Espanyoles, especialista en la Renaixença, investigador i editor de Querol i de Llorente, autor d'obres d'assaig, poesia i investigació. Biblioteca especialitzada en la literatura valenciana del segle XIX, però també inclou llibres de literatura espanyola, de contingut històric i de ciències socials. La major part són publicacions del segle XX, encara que també n'hi ha dels segles XVII, XVIII i XIX. Donada el 1984.

Manuel Sanchis Guarner (1911-1981), filòleg i historiador, autor d'obres com ara *La llengua dels valencians*, *Gramàtica valenciana*, *La ciutat de València...* Biblioteca amb edicions valuoses (44 exemplars dels segles XVII i XVIII) que procedeixen del seu oncle, el canonge Josep Sanchis Sivera. És una biblioteca d'estudi, molt especialitzada en filologia i lingüística. A

molta distància hi ha els temes històrics, literaris i artístics. Conserva separates molt difícils d'aconseguir dels treballs publicats per filòlegs eminents en diversos països europeus. Adquirida el 1984.

Adolf Pizcueta (1901-1989), polític, home d'empresa i promotor cultural, va ser president de Joventut Valencianista, fundador de l'editorial L'Estel, director de *Taula de Lletres Valencianes* i actiu col·laborador en *Camí*, *Timó* i *Avant*. Tot i presentar un predomini del vessant literari, la biblioteca manté l'equilibri amb els temes sociològics, polítics i històrics, i presenta un elevat percentatge de llibres en valencià. Donada el 1985.

Luís García Ejarque (1927-2000), facultatiu d'Arxius i Biblioteques, va ser cap de l'Oficina Tècnica del Servei Nacional de Lectura del 1958 al 1974, subdirector general de Biblioteques entre 1974 i 1977, i conseller tècnic del Centre de Coordinació Bibliotecària. Creador d'una xarxa bibliotecària per a la lectura pública a Espanya, estructurada a partir dels centres provincials coordinadors de biblioteques. En la seua biblioteca predominen les obres de biblioteconomia i documentació, la qual cosa li atorga un inestimable valor per a la investigació en la història de la biblioteconomia espanyola. Donada el 1986.

Rafael Pérez Contel (1909-1990), artista i intel·lectual que va exercir la seua labor com a pintor, cartellista i escultor. Aquest llegat inclou 201 estampes que comprenen, cronològicament, des de mitjan segle XVII fins al primer quart del segle XX. És una col·lecció molt completa tant per la seua àmplia cobertura cronològica com per l'origen divers dels gravadors, i, sobretot, per la rica gamma de tècniques del gravat que hi ha presents. A aquest llegat s'hi va afegir un conjunt de volums que tracten majoritàriament de temes artístics, donats el 2005 pel seu net. Donada el 1987.

Gregori Maians i Siscar (1699-1781), erudit historiador, lingüista i polígraf espanyol, i un dels representants de la primera Il·lustració espanyola. Col·lecció composta per un miler de volums de fons antic i manuscrits que van formar part de la biblioteca de Gregori Maians, i en la qual predominen les obres de contingut jurídic, històric, literari i religiós. Adquirida el 1989.

José Ferrer Olmos (1915-1988), Doctor en Dret, va ser director del Centro de Cultura Valenciana. Autor de diversos estudis i publicacions. Interessantíssima col·lecció de literatura popular, festiva i satírica, escrita en valencià, amb 1.145 llibrets de falla que comprenen el període 1924 a 1986, així com un centenar de revistes falleres. Donada el 1990.

Joaquín Sanchis Serrano, Finezas (1889-1957), fotògraf. Interessant col·lecció que inclou 948 negatius que mostren la vida quotidiana dels valencians durant la Guerra Civil i arrepleguen l'ambient en la rereguarda: evacuats, hospitals, escoles, combatents, els carrers, els festivals, els actes polítics, etc. Adquirida el 1992. L'any 2018 la família va cedir els drets d'autor per a fer possible la difusió.

José Huguet Chanzá (1931-2025), historiador, col·leccionista i acadèmic. Va començar la publicació de la revista d'art contemporani *Suma y sigue* (1962) sota la direcció de Vicente Aguilera Cerni. Va fundar i va presidir la Sociedad Valenciana de Historia de la Fotografía. La col·lecció de José Huguet va ser la base del departament gràfic de la Biblioteca Valenciana. Té més de 22.000 postals, 6.800 negatius –la majoria de vidre– i al voltant de 18.000 fotografies en paper. Les fotografies i els negatius són, sobretot, del segle XIX i ens donen una panoràmica gràfica de la Comunitat Valenciana, així com d'obres representatives de fotògrafs que hi han treballat. Cal destacar la important col·lecció de *cartes de visite*, així com la col·lecció de vistes estereoscòpiques i la important col·lecció de targetes postals, que ens en permet analitzar l'evolució des dels seus inicis fins al 1936. Adquirida el 1982.

Vicente Peydró Marzal (1887-1955), fotògraf. En 1928 va fundar la primera societat fotogràfica amateur de València. La col·lecció fotogràfica de Vicente Peydro inclou 5.000 negatius –majoritàriament de vidre– i unes 2.000 fotografies en paper. Presenten escenes populars, personatges típics i paisatges valencians, des dels primers anys del segle XX fins al 1955. Donada el 1993.

Vicente Llorens Castillo (1906-1979), professor en la Princeton University, ha sigut l'investigador més eminent pel que fa a les emigracions espanyoles. Autor de llibres com ara *Liberales y románticos. Una emigración española en Inglaterra, 1823-1834; Literatura, historia, política; Aspectos sociales de la Literatura española i Memorias de una emigración: Santo Domingo, 1939-45*. La biblioteca conté la part més valuosa del seu treball: vora cinc-cents llibres, més de sis-cents separates, 354 carpetes amb la seua documentació i correspondència amb els intel·lectuals més importants, i huit fitxers de treball. Donada el 1993.

Mario Guillamón Vidal (1924-1990), fotògraf. Aquest arxiu fotogràfic reuneix trenta mil fotografies de tots els racons de la Comunitat Valenciana. Les imatges, captades entre 1950 i 1990, permeten observar l'evolució de pobles i llocs, dels seus monuments, edificis i paisatges, ja que solen aparéixer fotografiats en anys distints. Adquirit el 1995.

Eduard López-Chavarri Marco (1875-1970), compositor i crític musical i artístic, va fundar l'Orquestra Valenciana de Cambra el 1903 i va ser professor d'Estètica i Història de la Música en el Conservatori Superior de València. La col·lecció està formada per uns 3.500 volums monogràfics sobre diversa temàtica, amb un nucli important d'obres de musicologia; 4.500 partitures impreses i manuscrites; més de 1.000 discos; articles de premsa, crítiques etc., que cobreixen el període 1900-1993; programes d'interpretació; revistes i catàlegs de temes artístics i musicals; una col·lecció de fotografies i postals, així com l'arxiu personal de correspondència amb les més importants personalitats culturals de l'època. Adquirit el 1996.

Francesc Almela i Vives (1903-1967), poeta, periodista, director dels últims números de *Taula de Lletres Valencianes* i director numerari del Centro de Cultura Valenciana, és autor de nombrosos treballs d'investigació i divulgació sobre temes valencians. El 1997 es va incorporar a la Biblioteca Valenciana el nucli fonamental de la seua biblioteca, formada per una selecció d'obres fonamentals per a la investigació sobre la cultura valenciana. El 2002, la Generalitat va adquirir el seu arxiu personal i professional, que conté abundant documentació manuscrita, impresa i gràfica sobre bibliografia, literatura, art i història local de la Comunitat Valenciana, a més de la seua correspondència personal. El 2009 van ingressar per donació una sèrie de fons bibliogràfics i documentals relacionats amb la seua vida i el seu treball.

Francesc Jarque Bayo (1940-2016), fotògraf. Arxiu fotogràfic compost per 30.000 documents (postals, serigrafies, negatius, diapositives i positius), de 1957-1998. És un inventari gràfic complet de la realitat valenciana: les festes, les gents, l'arquitectura, la vida quotidiana, els paisatges, la gastronomia, etc. Comprén també magnífics treballs sobre Espanya i altres països. Adquirit el 1997.

José Lázaro Bayarri (1893-1979), fotògraf, periodista i director de cine. Este fons, de temàtica molt variada, conté quasi 5.000 documents: negatius en placa de vidre, negatius en cel·luloide i positius originals de festejos taurins, de l'activitat política a València durant els anys de la Guerra Civil, de l'ambient social i cultural valencià de l'època, d'escenes costumistes, d'esdeveniments esportius, de festes de València i de vistes aèries de la ciutat de València i de pobles de la Comunitat Valenciana.

Rafael Lapesa Melgar (1908-2001), filòleg especialista en història de l'espanyol i en la literatura dels segles XV i XVI, membre de la Real Academia Española i de la Real Academia de la Historia. Fons de gran interès per a l'estudi de la filologia espanyola. Col·lecció d'uns 15.000 llibres, fullets i publicacions periòdiques, molts dels quals inclouen dedicatòries dels seus amics, de companys de la Real Academia Española i de deixebles. Adquirida el 2002.

Emilio Attard Alonso (1915-1997), advocat, periodista i polític. L'arxiu està format pels materials de treball de qui va ser president de la Comissió Constitucional i una de les figures fonamentals en el desenvolupament del procés constituent i en la conformació de l'Estat de les Autonomies. Donat el 2003 per Vicente Navarro de Luján.

Pere Maria Orts i Bosch (1921-2015), historiador, investigador, heraldista i acadèmic de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. El major interès i motor principal de la seua obra literària i artística va ser localitzar prodigis documentals i obres d'art pertanyents a l'Antic Regne de València que, per diverses causes havien eixit de València, amb la finalitat de completar els fons patrimonials i rescatar part de la història del poble valencià. La biblioteca està formada per uns 11.000 volums, entre els quals destaquen 13 incunables i al voltant de 1.000 volums impresos entre els segles XVI i XVIII, a més de moltes publicacions del segle XIX. En este fons també destaca una mostra important d'obres sobre heràldica i genealogia. Donada a la Biblioteca Valenciana el 2004. El mateix any va donar al Museu de Belles Arts de València la

col·lecció d'art, i a l'Arxiu del Regne de València documents històrics representatius de la tradició local.

Lluís Cebrian i Mezquita (1851-1934), metge, poeta, escriptor i polític, va arribar a dirigir el periòdic *L'Univers*. Va exercir la seua activitat literària en l'entorn de Lo Rat Penat, institució de què va ser soci fundador i que presidí entre els anys 1889 i 1891. Va escriure obres poètiques i teatrals, i va ser també cronista oficial de la ciutat de València. L'arxiu amb la seua correspondència personal va ser adquirit el 2005.

Ignacio Soldevila Durante (1929-2008), figura destacada en l'estudi de la literatura espanyola del segle XX. Va publicar estudis fonamentals sobre l'obra de Max Aub. A més, va treballar en el camp de la lexicografia i va ser redactor del *Diccionario histórico de la lengua española*, de la Real Academia Española. La biblioteca inclou unes 4.000 monografies de fons modern i 6 obres de fons antic, i està especialitzada en la narrativa espanyola del segle XX. L'arxiu està integrat per més de 40.000 ressenyes, retalls de premsa, articles especialitzats, fitxes manuscrites, documents dedicats a distints autors, moviments literaris i èpoques històriques. El 2006 va donar a la Generalitat la biblioteca i l'arxiu.

Desfilis. Arxiu gràfic format per 6.200 plaques de vidre i 207.000 negatius i diapositives. Arreplega el treball de tota una saga de professionals de la fotografia que ens permeten reconstruir la història gràfica de València des del 1889 fins al 2000. Adquirit per la Biblioteca Valenciana el 2008.

Biblioteca Tirantiana

Procedent de les biblioteques donades i adquirides i dels materials rebuts per mitjà del Dipòsit Legal, la Biblioteca Valenciana conserva una àmplia representació de l'obra de Martorell i dels estudis que ha merescut. Com a homenatge a l'escriptor i al Tirant lo Blanch, naix un projecte anomenat 'Biblioteca Tirantiana'. L'objectiu central és reunir d'una manera sistemàtica almenys un exemplar de qualsevol mena de publicació, nacional o internacional sobre Joanot Martorell i la seua obra. D'esta manera, la Biblioteca Valenciana esdevindrà un centre de referència de primer ordre per als estudis sobre el Tirant lo Blanch i el seu autor. Un centre obert a qualsevol tipus de proposta que permeta difondre el Tirant, independentment del format que presente o del mètode que utilitze per a fer-lo arribar als lectors de tot el món.

Carmelina Sánchez-Cutillas (1921-2009), historiadora, poeta i novel·lista. El fons bibliogràfic està format per vora 2.700 monografies sobre llengua castellana i valenciana, història de la Corona d'Aragó i de la ciutat de València, literatura clàssica, literatura medieval i música antiga, història medieval, història del dret, narrativa i poesia contemporànies... L'arxiu està format per 20 caixes de documentació per a treballs històrics, fitxes, ponències per a congressos, primeres versions dels seus llibres de poemes... Van ser donats el 2011.

Vicente Marco Miranda (1880-1946), polític i periodista valencià. Els seus fons bibliogràfics i documentals són fonamentals per a conèixer la vida política valenciana del primer terç del segle XX. Donat el 2014.

Biblioteca Felipe Garín.

Felipe Garín Ortiz de Taranco (1908-2005). Artista, investigador i acadèmic de l'art espanyol. Va ser president de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles i director de la revista *Archivo de Arte Valenciano*.

Felipe Garín Llombart (1943-2023)

Catedràtic d'Història de l'Art de la UPV. Ha dirigit el Museu de Belles d'Arts de València i el Museo del Prado. També va ser director de l'Institut Cervantes a Roma.

La biblioteca està constituïda per quasi 5.000 volums especialitzats en art. Donada el 2017.

Vicente Gaos González-Pola (1919-1980), poeta i assagista valencià. Premi Adonais i Premi Nacional de Poesia. El llegat està format per 5.465 volums, fonamentalment de literatura i sobretot de poesia del segle XIX i XX. Donat el 2017.

Ricard Blasco i Laguna (1921-1994), escriptor, historiador i cineasta. El seu llegat inclou prop de 4.000 monografies, centenars de fullets de temes diversos (falles, almanacs, novel·la curta), plec de cordell, revistes, diaris (des del segle XIX fins a 1990), fotografies, una important col·lecció d'auques, documents sobre pel·lícules i treballs de TV, estampes, postals, i la seua correspondència personal. La donació a la Biblioteca Valenciana ha estat efectuada per la seua filla Gala Blasco Aparicio el 2019.

Luis Sánchez Fernández (1907 – 1957), director d'orquestra, compositor, pianista i crític musical. Catedràtic d'Estètica i Història de la Música, va compatibilitzar durant molt de temps la medicina forense amb l'activitat musical. Entre els fons documentals destaquen les partitures manuscrites autògrafes i la seua correspondència amb diversos representants de la cultura i de la música. La biblioteca consta d'unes 400 obres, moltes d'elles partitures impreses, entre les quals destaquen edicions estrangeres difícils de trobar en altres biblioteques d'àmbit nacional. També es conserven enregistraments sonors: alguns cassetts amb música inèdita i 24 discos de vinil. Donats el 2021.

Antonio Ortiz Fuster, Ortifus (1948), dibuixant i humorista gràfic; dissenyador i creador de monuments fallers. Ha treballat durant més de 40 anys per a diversos diaris i setmanaris valencians. El llegat consta de 20.000 dibuixos. Donats el 2021.

Rafael Ventura Meliá (1948-2020), escriptor i periodista. Pioner en el periodisme cultural valencià. El llegat inclou una vintena de caixes i prop de 400 documents: llibres dedicats, cartes i fotos correspondència amb amics i intel·lectuals valencians, així com manuscrits de les seues obres, algunes inèdites. Per exprés desig del donant, hauran de transcórrer 20 anys després de la seua mort per a poder consultar certs documents com els seus diaris, les obres inacabades o les fotografies d'amics o familiars que no siguen personatges públics.

Salvador Giner i Vidal (1832-1911), un dels compositors i músics valencians més destacats del segle XIX. Va dirigir la Societat Coral Orfeó Valencià El Micalet, el Conservatori de València i la Banda Municipal de València. Autor de més de 400 obres per a orquestra, diverses òperes i sarsueles, així com composicions molt populars, com el pasdoble L'entrà de la murta. El fons està compost per més de 500 partitures, cartes, llibres, documents, fotografies i objectes. Donat en 2021 per la Societat Coral El Micalet.

Llegat Luís Hernández

Luís Hernández Rico (1866-1938)

Advocat i catedràtic

Luís Hernández Alfonso (1901-1979)

Periodista, escriptor, historiador, poeta, lingüista i traductor, va rebre el Premi Cervantes en 1930.

El fons inclou llibres i revistes dels segles XVIII, XIX i XX, així com dues caixes que recullen material en prosa, poesia i manuscrits de les obres del fill, algunes inèdites. Donat en 2022.

Manuel Bas Carbonell (1942-2020), membre i vicepresident del Consell Valencià de Cultura entre 1995 i 2002. Com un dels fundadors de la Societat Bibliogràfica Valenciana Jerònima Gal·lés va afavorir diverses publicacions i activitats vinculades al llibre i va tindre una destacada participació en la creació del Museu de la Impremta en el Monestir del Puig de Santa Maria (València). És autor d'una extensa nòmina d'articles en premsa sobre el llibre valencià, així com de molts llibres relacionats amb la cultura valenciana. L'arxiu es compon de 241 carpetes que recullen el testimoniatge cultural dels últims seixanta anys en la Comunitat Valenciana. La biblioteca, de més de 25.000 llibres, va ser adquirida per la Generalitat en 2000, i l'arxiu cedit el 2022.

Francisco Moltó Esquembre (1939) fotògraf. Les seues fotografies se centren en el dia a dia de la nostra cultura occidental: Alemanya, Àustria, Hongria, Espanya, República Txeca, Anglaterra, Itàlia, França, Portugal i els Estats Units. El fitxer fotogràfic està compost per més de 21.000 negatius en color, blanc i negre i les còpies de diferents formats realitzades al seu laboratori. Donat el 2023.

Fons l'Eixam

El fons 'L'Eixam' està compost per obres d'art i cartells propietat de Manuel Olmos Gil i Genoveva Gil Capri. Són obres d'autors valencians dels anys setanta i huitanta del segle XX, conservades per Manuel Olmos com a galerista de L'Eixam i pel seu posterior treball com a promotor cultural en diverses institucions públiques i privades. L'arxiu es compon de 760 documents: 358 obres gràfiques originals, 3 fotografies, 136 cartells i 263 materials, com ara làmines i fullets. Per citar alguns autors de la llarga llista que compon l'arxiu, hi ha obres d'Equip Crònica, Manuela Ballester, Jordi Teixidor, José María Yturralde, Rafael Canogar, Elvira Alfame i Arcadio Blasco, entre altres. La donació va ser realitzada en 2023.

Juli Sanchis, Harca (1942), humorista gràfic que ha anat plasmant a la societat valenciana en les seues vinyetes crítiques, àcides i satíriques durant més de cinquanta anys. La donació consta de 2.343 dibuixos originals de diverses grandàries, publicats en revistes com *Saó*, *València 7 dies*, *Dimensió humana*, *Nonada* i *Pica'm*. Així mateix, hi ha caricatures, felicitacions i dibuixos inèdits. També s'ha depositat l'exposició antològica de l'obra del dibuixant '50 anys fent Harca', composta de 42 dibuixos, 2 cartells informatius de l'exposició i altres materials divulgatius sobre el recorregut de la seua carrera professional.

Evarist Olcina Jiménez (1938), advocat, escriptor, investigador, i autor de diverses obres sobre el tema carlista. La col·lecció sobre este tema està constituïda per prop de 900 documents diversos (llibres, fullets, publicacions periòdiques, manuscrits, literatura de canya i cordell, postals i discos) datats entre 1833 i l'actualitat. Especialment rellevant és la part de la donació directament relacionada amb el territori valencià, on va destacar el general Cabrera. Donada el 2024.

BIBLIOTECA HISTÒRICA I HEMEROTECA MUNICIPAL DE L'AJUNTAMENT DE VALÈNCIA

Creada al 1902 sobre un fons bibliogràfic antic, esta biblioteca s'enriquix al llarg dels anys amb les obres adquirides per la corporació municipal valenciana i, sobretot, per les valuoses donacions que il·lustres valencians i valencianes han cedit a la ciutat.

Maria Beneyto i Cuñat (1925-2011), donació de la seua biblioteca particular i fons documental.

Faustino Barberà Martí (1850-1924), metge, erudit i polític valencià, iniciador del valencianisme polític. El seu llegat conté 2.663 documents dels quals 271 són dels segles XVI i XVII.

Facundo Burriel i García de Polavieja (1876-1934), advocat i polític valencià. President de lo Rat Penat, acadèmic de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles i director del Centre de Cultura Valenciana.

Juan Churat i Saurí (1835), primer col·leccionista que donà tot el seu fons a la biblioteca Municipal Central de l'Ajuntament de València. Qui al llarg de la seua vida aconseguí reunir més de 3.100 obres impreses i manuscrites, principalment de caràcter humanístic. Al voltant de 900 gravats i estampes, la majoria dels segles XVIII i XIX.

Rafael Ferreres Ciurana (1914-1981), filòleg i crític literari. El seu llegat donat pels seues familiars al consistori municipal en 1983 està format per correspondència personal amb altres intel·lectuals de l'època, per les seues obres com a autor, revistes literàries i articles com a crític literari.

Luis Fullana i Mira (1871-1948), conegut popularment com el pare Fullana. Gramàtic, erudit i religiós. L'arxiu municipal d'Ontinyent custodia tots els materials sobre l'obra "Història d'Ontinyent", donada pels seues descendents l'any 2024.

Rafael Janini i Janini (1866-1948), qui va destacar pel seu treball per a millorar la riquesa agrícola i forestal de la plaga fil·loxera, especialment a la Comunitat Valenciana. L'any 2023 la Diputació de València va adquirir vint-i-tres plaques fotogràfiques positives originals de gran valor històric i documental utilitzades en la seua obra *Algunos árboles y arbustos viejos de la provincia de Valencia* publicada l'any 1914, el primer tractat espanyol dedicat a conèixer i fomentar els arbres monumentals. Exemplar i materials es conserven a la Biblioteca Municipal de València.

Francisco Martí Grajales (1862-1920), periodista assagista i erudit valencià que deixà dos mil volums relatiu a obres teatrals i una sèrie de "Miracles de Sant Vicent".

Ernest Martínez Ferrando (1891-1965), escriptor i historiador. Fou director de l'Arxiu de la corona d'Aragó, membre de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona, del Centre de Cultura Valenciana, de l'Acadèmia Pontaniana de Nàpols, de la *Deputazione di Storia Patria per la Sardegna*, de la Societat Geogràfica de Lisboa i del patronat dels Monestirs Reials de Poblet i Santes Creus, a més d'estar adscrit a la Hispanic Society of America. El seu llegat es compon de la seua biblioteca personal.

Juan Bautista Peris (1870-1934) conegut com "Chopetí", funcionari de l'Ajuntament de València i crític taurí qui donà un llegat de més de 1.000 llibres de temàtica taurina, manuscrits sobre corregudes de bous, novillers i banderillers, i un important nombre de cartells de mà i entrades a diferents festejos taurins entre els anys 1885 i 1919.

Carola Reig Salvá, catedràtica de llengua i literatura i docent a l'Institut Lluís Vives de València. Llegat vinculat a les seues investigacions al voltant del seu avantpassat Vicente Salvà (1786-1849) gramàtic, bibliògraf, llibrer i editor.

Sol Romeu Alfaro (1933-2021), activista veïnal i presidenta de l'Associació de Veïns i Veïnes de l'Amistat i filla predilectad de la ciutat de València l'any 2016. Escrits vinculats al moviment veïnal.

José Sanchis Pertegás (1841-1916), metge i polític valencià, president de la Diputació de València i alcalde de la ciutat durant la restauració borbònica. Les seues especialitats d'investigació van ser la història valenciana i la història de la medicina i les epidèmies, especialment a l'Edat Mitjana, sent el seu projecte més ambiciós un diccionari biogràfic de tots els metges valencians des de temps medievals; si bé no va acabar-ho, sí que va publicar diverses obres breus a diferents revistes, diaris i almanacs, a més de treballar com a paleògraf o cercant fonts històriques a arxius i biblioteques per encàrrec d'altres autors. Aquesta dedicació a la recerca històrica faria que a la seua mort hagués acumulat un enorme arxiu

personal de notes i transcripcions de documents històrics repartits entre la Biblioteca Història de la Univesitat der Valèncai i la Biblioteca Històrica de l'Ajuntament de València.

Salvador Sastre Nadal (1848-1905), metge i intel·lectual nascut a Villalonga (La Safor) qui al llarg de la seua vida va aconseguir reunir una biblioteca notable tant per la qualitat com per la quantitat dels seus volums. La donació realitzada per la seua vídua Julia Menéndez, natural d'Avilés, l'any 1907, constà de 974 obres en 1.644 volums de les quals tretze malauradament han desaparegut¹.

Pedro Sucías Aparicio (1844-1917), eclesiàstic i historiador valencià que destacà per l'amplitud de les seues investigacions històriques.

Vicente Vives Liern. Donació de literatura i història de València.

Enric Sebastià Domingo (1930-2006), Catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de València.

BIBLIOTECA HISTÒRICA DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

L'origen de la Biblioteca Històrica de la Universitat de València el trobem amb la donació que en 1785 realitzà l'eclesiàstic i erudit Pérez Bayer. Es va inaugurar el 1788 sent rector Vicent Blasco. A l'actualitat es troben els llegats següents:

-Part del llegat bibliogràfic de Roc Chabàs. D'acord amb el seu testament, fet el mateix any de la seua mort (1912) és dividida temàticament en tres parts i disgregada; una part («historia y literatura valencianas») lliurada a la catedral; una altra («liturgia y ciencias eclesiásticas») al seu amic i marmessor mossén Vicent Peretó, i la tercera, de contingut miscel·lani, a la Universitat de València («los demás libros»). Aquesta darrera part es destinà en primera instància, l'any 1925, a la nova Facultat de Filosofia i Lletres, dividida l'any 1977 en tres facultats: Filosofia, Filologia, i Geografia i Història, a la biblioteca de la qual s'adjudicà el fons de Chabàs; però no acaba ací el moviment ja que el 1985, arran la implantació de la divisió universitària en àrees de coneixement i campus, amb les seues corresponents biblioteques, el fons és dividit altra volta. Una part passà a la Biblioteca d'Humanitats, però els volums més antics foren enviats a la Biblioteca Històrica, al carrer de la Nau.

-Llegat de Pascual Maria Struch, advocat nascut a Millena. Llibres editats entre els segles XVI i XVII. La Biblioteca Històrica de la Universitat de València custodia en sus anaqueles los libros editados entre los siglos xvi y xix entregados por los albaceas testamentarios de Pascual María Estruch; parte de este legado –objeto del presente estudio–, lo constituye una variada selección de obras que abarcan desde la historia del mundo antiguo, hasta los últimos epi

¹ [Sendra.pdf](#)

sodios de la guerra de la Independència de 1808. Menció aparte mereix la eclesiàstica, que se dilata hasta los escritos coetànios del catedràtic de cànones Francisco Estruch².

-Llegat de Francesc Xavier Borrull i Vilanova (1745-1837), Diputat per València en les Corts de Cadis. Membre d'una de les famílies més importants de juristes valencians els quals havien ocupat diferents càrrecs en l'administració de justícia i en el món universitari des de la fi del segle XVII.

-Llegat de Giner de Perellós Marqués de Dos Aigües. L'obra més important que va llegar Giner de Perellós fou l'incunable Tirant lo Blanch, un dels tres originals que es conserven al món.

-Llegat de **Josep Maria Molés del 1885** format per 1204 volums d'obres dramàtiques datades entre els segles XV i XVI.

-L'any 1901 va entrar l'últim llegat important amb la donació realitzada per Lluís Gonzaga Gascó Albert, matemàtic i escriptor.

ARXIU VALENCIÀ DEL DISSENY (Universitat de València, Facultat de Geografia i Història)

L'Arxiu Valencià del Disseny (AVD) fou creat amb la donació dels llegats professionals dels dissenyadors Lola Castelló i Vicent Martínez, així com la documentació sobre els projectes desenvolupats a l'empresa Punt Mobles des de la seua fundació fins a 2012. Els llegats de Martínez Peris, Curvadora Valenciana, Gasisa i la Mediterrànea, a través de la mediació de Manuel Lecuona, constitueixen l'altra pedra angular per a la creació de l'AVD. La Universitat de València gestiona l'AVD amb l'EASD València, per proveir la continuïtat i estabilitat que el projecte requereix.

Arxiu personal i professional de Lola Castelló i Vicent Martínez al voltant de Punt Mobles.

Fons Eduard Albors; Paco Bascuñán; José Juan Belda; Pepe Benlliure; Xavier Bordils; Espai Corbat; Manuel Lecuona; Família Martínez Media; Fernando Mateu de Ros; Ramón Ricart Gil; Mariana Salgado; Bernardo Tejeda; Andrés Gil Cañizares; Juan Nava; Bañó i Associats; Pedro Miralles; Lourdes Bayarri; Tráfico de Modas, Falla Mossén Sorell.

MUSEU BELLES ARTS DE VALENCIA

El Museu de Belles Arts de València és el referent museístic més important de la Comunitat Valenciana. Des de la seua fundació en 1837 fins al moment actual, han transcorregut quasi dos segles, en els que ha sigut testimoni de nombrosos avatars units a l'esdevindre històric de la ciutat de València. Fonamentalment està format per una gran pinacoteca i un ampli fons de

² [Dialnet-VPasionesBibliograficas-833649 \(1\).pdf](#)

dibuixos i gravats, a més d'escultures, peces arqueològiques, fragments arquitectònics, fotografies i arts decoratives. Destaquen les següents donacions:

Donació de Pere Maria Orts i Bosch (1921-2015) l'any 2004 a la Generalitat Valenciana, la qual estigué formada per 300 pintures, entre elles de Sorolla, Degraín, Zuloaga, Rosiñol i Ribalta, tapissos del segle XVII, escultures del segle XV i XVI, un barguenyo del segle XV i peces de ceràmica. Les pintures a l'actualitat es troben exposades al Museu de Belles Arts de València.

Llegat de Has Rudolf Gertensmaier format per quaranta-una pintures flamenques del segle XVII sobre la figura humana i la natura i vint-i-tres estampes de diversa temàtica.

Donació de la pintura *Paisatge d'Alacant* realitzada l'any 1960 pel pintor Francisco Lozano Sanchis (Antella, 1912-València, 2000) per part de la seua filla Teresa Lozano l'any 2022.

Donació de vuit pintures del pintor valencià Francisco Sebastián (1920-2013) per part dels fills de l'artista Mercedes, Francisco i Manuel Sebastián Nicolau.

CENTRE CULTURAL LA NAU

-Llegat artístic de Carmen García Merchante i Jesús Martínez Guerricabeitia donat en 1999. Col·lecció Martínez Guerricabeitia. A la primera planta de l'edifici de la Nau es troba la sala Martínez Guerricabeitia per a exposicions temporals.

INSTITUT VALENCIÀ DE CULTURA

Informe sobre la Música Valenciana de tradició oral: accessibilitat dels arxius sonors.

[777-Informe-sobre-la-Musica-Valenciana-de-tradicio-oral-accessibilitat-dels-arxius-sonors-bilingue-1.pdf](#)

LLEGATS DIPUTACIÓ DE CASTELLÓ

Gabriel Puig Roda Alcácer (1865-1919)

Pintor aquarel·lista. Es va formar a l'Escola de San Fernando de València, l'Escuela de San Carlos de Madrid i l'Academia Chigi de Roma, al Centre Internacional de Belles Arts. El llegat té 131 obres pictòriques i dibuixos, i 6 peces d'indumentària tradicional. Dipositat al Museu de Belles Arts de Castelló el qual pertany al Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana.

Rafael Forns Romans (1868-1939)

Pintor. Catedràtic d'Higiene de la Facultat de Medicina de San Carlos de Madrid. President de la secció de Pintura del Círculo de Bellas Artes de Madrid. El seu llegat consta de 39 quadres i escultures (segles XV al XX). Destaquen 16 obres de la seua producció, un esbós de Sorolla i un xicotet llenç de Pinazo. Dipositat al Museu de Belles Arts de Castelló.

Joan Baptista Adsuara Ramos (1893-1973)

Escultor. Catedràtic de Dibuix de l'Escola de Belles Arts de San Fernando. Va llegir a la Diputació de Castelló 26 obres escultòriques en fusta, talla, bronze i acadèmies en guix com a treballs preparatoris per a la fosa, i 4 esbossos en carbó sobre paper. Dipositat al Museu de Belles Arts de Castelló.

Francesc Esteve Gálvez (1907-2001)

Historiador, arqueòleg i col·leccionista. Va rebre la Distinció al Mèrit Cultural de la Generalitat Valenciana i la Medalla d'Or de la Província de Castelló. Va fer una donació en vida al Museu de Belles Arts de Castelló i la resta de la seua col·lecció la va llegir en el testament. El seu llegat consta de 4.574 peces:

- 575 peces ceràmiques; 44 obres sumant pintures, dibuixos i estampes; 9 escultures; a més d'orfebreria, armes antigues i mobiliari fins a 691 peces.
- 1.778 objectes arqueològics. És destacable la col·lecció de monedes, amb 358 numismes en or, argent i bronze.
- 578 béns etnològics.
- 1.527 bibliogràfiques: 1.163 llibres i 365 exemplars d'hemeroteca de temàtica artística i arqueològica.

El llegat està dipositat majoritàriament al Museu de Belles Arts de Castelló i la seua Biblioteca. Algunes peces d'etnologia estan exposades al Museu d'Etnologia de Castelló, de titularitat municipal.

Matilde Salvador i Segarra (1918-2007)

Compositora i pintora. Va musicar poemes de Bernat Artola, Xavier Casp, Salvador Espriu, Miquel Costa i Llobera... Va donar a l'Arxiu de la Diputació més de 8.000 fotografies. El seu llegat musical i el de Vicente Asencio els va donar a l'Institut Valencià de la Música, hui Institut Valencià de Cultura.

UNIVERSITAT JAUME I DE CASTELLÓ**Lluís Revest Corzo (València, 1892 - Castelló de la Plana, 1963)**

Arxiver, bibliotecari, historiador, acadèmic, cronista i professor. Secretari i un de fundadors de la Societat Castellonenca de Cultura, cronista oficial de Castelló el 1944. Acadèmic de la Reial Acadèmia d'Història (RAH), va firmar les normes ortogràfiques del valencià, les Normes de Castelló, l'any 1932. Llegat: més de 2.800 llibres, 112 títols de revistes, correspondència epistolar i documentació personal.

Rafael Ribés Pla (Castelló de la Plana, 1916 - Castelló de la Plana, 2008)

Professor mercantil, graduat per l'Escola de Comerç de València, professionalment es va dedicar a l'exportació de cítrics i l'agricultura, a més de ser assessor d'organismes internacionals com ara l'OMS, la FAO, l'OCDE, etnòleg i escriptor. Ha sigut una de les personalitats més influents del segle xx i un referent econòmic i cultural de Castelló. Llegat: 1.144 llibres, 50 títols de revistes i documentació personal.

Germà Colón Doménech (Castelló de la Plana, 1928 - Barcelona, 2020)

Filòleg i lexicòleg, va ser un dels lingüistes més importants de la filologia romànica i catalana. Va ser catedràtic de la Universitat de Basilea de 1963 a 1997. Acadèmic corresponent de la Reial Acadèmia Espanyola (RAE) a la Comunitat Valenciana i nomenat fill predilecte de Castelló l'any 2014. Considerat un dels millors romanistes del nostre país, va rebre nombrosos premis i reconeixements per la seua trajectòria professional lligada al món acadèmic, a la investigació universitària, al patrimoni i la cultura nacional i internacional. La Universitat Jaume I va crear la Fundació Germà Colón Doménech, institució de caràcter cultural destinada a la promoció d'activitats relacionades amb la Filologia Romànica. Llegat: més de 20.000 llibres, títols de revistes i documentació personal.

Enric Soler Godes (Castelló de la Plana, 1903 - València, 1993)

Pedagog i escriptor, en el seu treball pedagògic destaca la introducció dels mètodes de Célestin Freinet als pobles de la província de Castelló, amb publicacions a la revista *Sembra*, elaborada i impresa pel seu alumnat. També va col·laborar amb diverses publicacions, en un principi en la premsa local i va col·laborar posteriorment en importants mitjans regionals. El 1999, a iniciativa de la Universitat Jaume I, l'Ajuntament, la Diputació de Castelló i la seua família, es va fundar la Càtedra Enric Soler i Godes amb la finalitat de difondre la seua obra, la història de la pedagogia i la pràctica escolar. Llegat: 1.024 llibres, 376 títols de revistes i documentació personal.

La col·lecció de cartografia de l'UJI formada per un conjunt d'aproximadament 100 mapes impresos d'Espanya, França, Països Baixos, Itàlia, Alemanya i Austràlia. El més antic, confeccionat pel geògraf valencià Jerónimo Muñoz el 1568, se centra en l'antic Regne de València i va ser publicat a la ciutat d'Anvers el 1584. Aquesta cartografia representa els territoris d'Aragó, Catalunya, Mallorca i València, els estats de l'antiga Corona d'Aragó. Destaquen obres de cartògrafs europeus molt reconeguts (Abraham Ortelius, Jodocus Hondius, Wilhelm Blaeuw, Frederik de Witt, Nicolas Sanson, Nicolas de Fer, Philippe de Pretôt, Giacomo Cantelli, Placide, Johannes Homann, Pierre Mortier, o Jerónimo Lavanha).

Aula UJI-Vila d'Onda. **Llegat de Manolo Safont**, artista ceramista d'Onda. El seu arxiu personal el posseeix l'UJI junt la seua biblioteca personal composta per 4.200 llibres. Estos llibres han sigut catalogats en tres seccions: ciències socials, ciències artístiques i medicina, aquestos últims vinculats a la professió d'Ana del Moral, esposa de Manolo Safont.

BIBLIOTECA GENERAL DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT

Fons Xavier Dalfó i Hors i fons de la Revista Canigó (1954-1983). Donació feta pel matrimoni format per Xavier Dalfó i Hors i per Isabel Clara-Simó. Part del patrimoni artístic i de l'obra gràfica així com pintures i objectes personals de l'escriptora Isabel Clara-Simó es troben en l'Ajuntament d'Alcoi.

Biblioteca personal que l'escriptor Mario Benedetti tenia en Madrid ha sigut donada al Centre d'Estudis Iberoamericans de la Universitat d'Alacant.

INSTITUT ALACANTÍ DE CULTURA JOAN GIL-ALBERT (Diputació d'Alacant)

Arxiu de José Struch Sanchis (1916-1990), director teatral alacantí. Arxiu personal, manuscrits, correspondència, fotografies, dibuixos d'escenografies, retalls de premsa sobre les seues estrenes, diaris manuscrits, textos de conferències, material sonor, poemes i llibres dedicats per altres autors. La donació també va incloure el Premi Nacional de Teatre que li fou concedit en 1990.

Obres de l'escriptor alacantí **Ginés Alberola Botella i del seu fill Ginés Alberola Rodríguez**. Destaca del seu llegat un conjunt de cartes personals que l'escriptor i polític Emilio Castelar li escrigué a Alberola Botella, així com diversos llibres que l'escriptor redactà entre el 1885 i el 1911 com 'Entre las piezas más 'El sochantre de mi pueblo', 'El templo de Flora: Cuadros de la naturaleza', 'A orillas del Rhin: Leyendas suizas', 'Mitología vegetal: leyendas de las plantas', 'Una noche en el tren: cuentos colorados azules y verdes' i 'San Ignacio y los jesuitas'.

Llegat de l'escriptor **Rafael Azuar Carmen (Elx 1921-2002)**, donació de la seua biblioteca i arxiu. La seua biblioteca està composta per 2.500 volums, tres cents dels quals estan dedicats pels seus autors. A més el seu llegat està format per correspondència, fulles soltes dels seus escrits, llibretes amb versions manuscrites de relats, articles i poesies.

CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Qualsevol llegat o donació pot ser clau per dur a terme una investigació. A més, carregats de gran valor històric, ens ajuden a connectar en la nostra identitat dins de la societat. La finalitat de les donacions i dels llegats no és altra que la pervivència de la memòria i del relat de la història acumulat durant anys per persones erudites i intel·lectuals que han considerat que amb el que els era propi, podien aportar a la societat. Fer una donació implica que la societat es pugui enriquir conservant-se una sèrie de documents, llibres i obres d'art que de no ser donats, tal vegada es podrien perdre per sempre. I així és com les persones que fan la donació, voran que tota la riquesa intel·lectual que han acumulat amb el pas del temps, ni es perdrà ni es disgregarà. No obstant això, el Consell Valencià de Cultura vol alertar que degut a la manca d'espai que trobem en les institucions públiques, de vegades els llegats que pretenen ser donats no són acceptats, a més de que si són acceptats i per manca de personal i de recursos econòmics, aquests no són catalogats caiguent en l'oblit.

En conseqüència, el Consell Valencià de Cultura planteja les següents recomanacions:

- Conèixer sempre els motius pel qual aquestes donacions i llegats es duen a terme a més de conèixer en profunditat el material llegat i saber si aquesta ha sigut oferit a un altre lloc.

- Recomanar a les biblioteques que tinguen polítiques de desenvolupament de les col·leccions per a assegurar-se que les donacions i els llegats rebuts contribuïsquen als seus objectius. De vegades les donacions i els llegats poden ser el naixement de noves biblioteques.
- Per tal que de que aquestes donacions i llegats siguen catalogats i estudiats, s'han de reformular noves beques i convenis entre les institucions i les universitats públiques valencianes perquè no queden arraconats.
- Ja que les donacions enriqueixen el patrimoni bibliogràfic de les biblioteques i contribuïxen a la difusió de la cultura, aquestes han d'estar catalogades i sempre i quan es puga, digitalitzades per poder-ne fer un millor ús per part de les persones investigadores arreu del món.
- Les donacions i els llegats són recursos documentals de gran importància i utilitat per a les investigacions així com per a la realització d'estudis biogràfics, literaris i bibliogràfics, motiu pel qual és molt important que siguen conegudes entre la població i que tiguem una difusió específica mitjançant la web de la Conselleria de Cultura.

Aquest informe, i seguint el protocol habitual s'enviarà a les biblioteques, universitats i museus que custodien els llegats i les donacions ací tractades. També serà enviat a la Conselleria de Cultura, a la Secretaria Autonòmica de Cultura i a la Direcció General de Cultura.

PRIMER INFORME DE SEGUIMIENTO SOBRE LOS LEGADOS Y DONACIONES EN ESPACIOS PÚBLICOS

El Consell Valencià de Cultura aprobó en el Pleno del 29 de marzo del año 2004, un informe sobre el problema de las donaciones de material científico. En este informe el Consell Valencià de Cultura reiteraba la necesidad de la catalogación de estos fondos y valorar todos sus materiales para evitar su dispersión, además de recomendar la creación de una institución o entidad que tendría las funciones de evaluar las donaciones y de garantizar la calidad de los materiales. Por otra parte, en el Pleno del 30 de enero del año 2006, fue aprobado un informe sobre las bibliotecas públicas valencianas, especialmente sobre la Biblioteca Pública de València, donde ya se recomendaba adecuar los presupuestos para las necesidades bibliotecarias que permitieran adquirir fondos bibliográficos y documentales relevantes.

-DIFERENCIA ENTRE LOS LEGADOS Y LAS DONACIONES

Las donaciones y los legados son herramientas destinadas a construir una sociedad implicada con su patrimonio cultural. Son un claro reflejo de la generosidad, personal o corporativa, orientada a dar apoyo a la cultura y por extensión a otros ámbitos de interés general. Los legados son una forma particular de sucesión en la que el finado deja uno o varios bienes o derechos específicos a una o varias personas, mientras que la donación, que se realiza en vida, consiste en el traspaso de fondos o materiales sin esperar nada a cambio. Además, la donación tiene un beneficio fiscal por desgravación.

Este informe pretende localizar e identificar los legados y las donaciones que se puedan consultar en las instituciones públicas de la Comunitat Valenciana, información que, consideramos, no siempre es accesible para las personas investigadoras, motivo por el cual queremos que este informe pueda facilitar su tarea, puesto que todos los recursos documentales pueden ser de gran utilidad para las investigaciones futuras.

-LEGADOS BIBLIOTECA VALENCIANA

Los orígenes de la Biblioteca Valenciana se remontan a la generosa donación de la biblioteca particular de **Nicolau-Primitiu Gómez Serrano (1877-1971)** por parte de sus herederos, el año 1979. Nicolau-Primitiu Gómez Serrano fue un activista cultural, historiador y empresario. Promotor lingüístico y cultural, presidente de *Lo Rat Penat*, firmante de las *Normes de Castelló*, editor, impulsor de la enseñanza en valenciano e investigador de la toponimia valenciana y la historia de la lengua. Su donación está especializada en libros de temática valenciana, de más de 25.000 volúmenes, de los cuales 8 son incunables, 159 del siglo xvii y otros muchos de los siglos posteriores. Esta donación fue iniciada alrededor de los años 1916-1917, perfectamente organizada, con un buen estado de conservación. En la Biblioteca Valenciana se conservan los siguientes legados y donaciones:

Legado del guerrillero y exiliado **Francisco (Quico) Martínez López** (Cabañas Raras, León, 1925) compuesto por documentación personal, fotografías, correspondencia y audiovisuales para ser incorporado a la colección especializada dedicada al exilio republicano.

Donación de 200 libros y revistas propiedad del periodista y escritor **Luis Hernández Rico**, premio Cervantes del año 1930 y fundador del Partido Republicano Presidencialista de España. Donación que ha sido completada con dos cajas que recogen material en prosa, poesía y manuscritos de obras, siendo algunos de los textos inéditos.

Vicent Llorens, exiliado republicano valenciano y catedrático de la Universidad de Princeton e historiador de los exilios culturales. En la Biblioteca Valenciana se conserva todo su archivo personal.

Archivo de la Casa Regional Valenciana de México fundada en 1942. El fondo está formado por la documentación relativa a la presidencia y a la secretaría de la institución. Además, el fondo refleja la vida de los republicanos valencianos exiliados en México. El año 1994 fue disuelta la entidad y en 2002 su archivo se depositó en la Biblioteca Valenciana junto con las aportaciones al fondo documental de Juan Baustista Climent Beltrán, Francisco Alcalá Llorente, Alegría Just Pellicer, J. A. Alfaro, Helen Climent Smolano, Pascual Monje y Francisco Queral Amorós.

Francesc Badenes i Dalmau (1859-1917), escritor y poeta valenciano, fue uno de los personajes más destacados de la *Renaixença*. Biblioteca, cuadros y objetos de valor personal conservan el recuerdo del poeta. Es una biblioteca eminentemente literaria que muestra el mundo intelectual y personal del autor. Donada el 1983.

Lluís Guarner (1902-1986), catedrático de Lengua y Literatura Españolas, especialista en la *Renaixença*, investigador y editor de Querol y de Llorente, autor de obras de ensayo, poesía e investigación. Biblioteca especializada en la literatura valenciana del siglo XIX, pero también incluye libros de literatura española, de contenido histórico y de ciencias sociales. La mayor parte son publicaciones del siglo XX, aunque también hay de los siglos XVII, XVIII y XIX. Donada el 1984.

Manuel Sanchis Guarner (1911-1981), filólogo e historiador, autor de obras como por ejemplo *La llengua dels valencians*, *Gramàtica valenciana*, *La ciutat de València*. Biblioteca con ediciones valiosas (44 ejemplares de los siglos XVII y XVIII) que proceden de su tío, el canónigo Josep Sanchis Sivera. Es una biblioteca de estudio, muy especializada en filología y lingüística. A mucha distancia se encuentran los temas históricos, literarios y artísticos. Conserva separatas muy difíciles de conseguir de los trabajos publicados por filólogos eminentes en varios países europeos. Adquirida el 1984.

Adolf Pizcueta (1901-1989), político, hombre de empresa y promotor cultural, fue presidente de *Joventut Valencianista*, fundador de la editorial *L'Estel* director de *Taula de Lletres Valencianes* y activo colaborador en *Camí*, *Timó* i *Avant*. A pesar de presentar un predominio de la vertiente literaria, la biblioteca mantiene el equilibrio con los temas sociológicos, políticos e históricos, y presenta un elevado porcentaje de libros en valenciano. Donada el 1985.

Luís García Ejarque (1927-2000), facultativo de Archivos y Bibliotecas, fue jefe de la Oficina Técnica del Servicio Nacional de Lectura del 1958 al 1974, subdirector general de Bibliotecas entre 1974 y 1977, y consejero técnico del Centro de Coordinación Bibliotecaria. Creador de una red bibliotecaria para la lectura pública en España, estructurada a partir de los centros provinciales coordinadores de bibliotecas. En su biblioteca predominan las obras de biblioteconomía y documentación, lo cual le otorga un inestimable valor para la investigación en la historia de la biblioteconomía española. Donada el 1986.

Rafael Pérez Contel (1909-1990), artista e intelectual que ejerció su labor como pintor, cartelista y escultor. Este legado incluye 201 estampas que comprenden, cronológicamente, desde mediados de siglo XVII hasta el primer cuarto del siglo XX. Es una colección muy completa tanto por su amplia cobertura cronológica como por el origen diverso de los grabadores, y, sobre todo, por la rica gama de técnicas del grabado que hay presentes. A este legado se añadió un conjunto de volúmenes que tratan mayoritariamente de temas artísticos, donados en 2005 por su nieto. Donada el 1987.

Gregori Maians i Siscar (1699-1781), erudito historiador, lingüista y polígrafo español, y uno de los representantes de la primera Ilustración española. Colección compuesta por un millar de volúmenes de fondo antiguo y manuscritos que formaron parte de la biblioteca de Gregori Maians, y en la cual predominan las obras de contenido jurídico, histórico, literario y religioso. Adquirida el 1989.

José Ferrer Olmos (1915-1988), doctor en Derecho, fue director del Centro de Cultura Valenciana. Autor de varios estudios y publicaciones. Interesantísima colección de literatura popular, festiva y satírica, escrita en valenciano, con 1.145 *llibrets* de falla que comprenden el periodo 1924 a 1986, así como un centenar de revistas falleras. Donada el 1990.

Joaquín Sanchis Serrano, Finezas (1889-1957), fotógrafo. Interesante colección que incluye 948 negativos que muestran la vida cotidiana de los valencianos durante la Guerra Civil y recogen el ambiente en la retaguardia: evacuados, hospitales, escuelas, combatientes, las calles, los festivales, los actos políticos, etc. Adquirida el 1992. El año 2018 la familia cedió los derechos de autor para hacer posible la difusión.

José Huguet Chanzá (1931-2025), historiador, coleccionista y académico. Empezó la publicación de la revista de arte contemporáneo *Suma y sigue* (1962) bajo la dirección de Vicente Aguilera Cerni. Fundó y presidió la *Sociedad Valenciana de Historia de la Fotografía*. La colección de José Huguet fue la base del departamento gráfico de la Biblioteca Valenciana. Tiene más de 22.000 postales, 6.800 negativos –la mayoría de vidrio– y alrededor de 18.000 fotografías en papel. Las fotografías y los negativos son, sobre todo, del siglo XIX y nos dan una panorámica gráfica de la Comunitat Valenciana, así como de obras representativas de fotógrafos que han trabajado. Hay que destacar la importante colección de *cartes de visite*, así como la colección de vistas estereoscópicas y la importante colección de tarjetas postales, que nos permite analizar la evolución desde sus inicios hasta el 1936. Adquirida el 1982.

Vicente Peydró Marzal (1887-1955), fotógrafo. En 1928 fundó la primera sociedad fotográfica amateur de València. La colección fotográfica de Vicente Peydró incluye 5.000 negativos –mayoritariamente de vidrio– y unas 2.000 fotografías en papel. Presentan escenas populares, personajes típicos y paisajes valencianos, desde los primeros años del siglo XX hasta el 1955. Donada el 1993.

Vicente Llorens Castillo (1906-1979), profesor la *Princeton University*, ha sido el investigador más eminente en cuanto a las emigraciones españolas. Autor de libros como por ejemplo *Liberales y románticos. Una emigración española en Inglaterra, 1823-1834*; *Literatura, historia, política*; *Aspectos sociales de la Literatura española* y *Memorias de una emigración: Santo Domingo, 1939-45*. La biblioteca contiene la parte más valiosa de su trabajo: cerca de quinientos libros, más de seiscientas separatas, 354 carpetas con su documentación y correspondencia con los intelectuales más importantes, y ocho ficheros de trabajo. Donada el 1993.

Mario Guillamón Vidal (1924-1990), fotógrafo. Este archivo fotográfico reúne treinta mil fotografías de todos los rincones de la Comunitat Valenciana. Las imágenes, captadas entre 1950 y 1990, permiten observar la evolución de pueblos y lugares, de sus monumentos, edificios y paisajes, puesto que suelen aparecer fotografiados en años distintos. Adquirido el 1995.

Eduard López-Chavarri Marco (1875-1970), compositor y crítico musical y artístico, fundó la Orquesta Valenciana de Cámara el 1903 y fue profesor de Estética e historia de la Música en el Conservatorio Superior de València. La colección está formada por unos 3.500 volúmenes monográficos sobre diversa temática, con un núcleo importante de obras de musicología; 4.500 partituras impresas y manuscritas; más de 1.000 discos; artículos de prensa, críticas etc., que cubren el periodo 1900-1993; programas de interpretación; revistas y catálogos de temas artísticos y musicales; una colección de fotografías y postales, así como el archivo personal de correspondencia con las más importantes personalidades culturales de la época. Adquirido el 1996.

Francesc Almela i Vives (1903-1967), poeta, periodista, director de los últimos números de *Taula de Lletres Valencianes* y director numerario del Centro de Cultura Valenciana, es autor de numerosos trabajos de investigación y divulgación sobre temas valencianos. El 1997 se incorporó en la Biblioteca Valenciana el núcleo fundamental de su biblioteca, formada por una selección de obras fundamentales para la investigación sobre la cultura valenciana. El 2002, la Generalitat adquirió su archivo personal y profesional, que contiene abundante documentación manuscrita, impresa y gráfica sobre bibliografía, literatura, arte e historia local de la Comunitat Valenciana, además de su correspondencia personal. El 2009 ingresaron por donación una serie de fondos bibliográficos y documentales relacionados con su vida y su trabajo.

Francesc Jarque Bayo (1940-2016), fotógrafo. Archivo fotográfico compuesto por 30.000 documentos (postales, serigrafías, negativos, diapositivas y positivos), de 1957-1998. Es un inventario gráfico completo de la realidad valenciana: las fiestas, las gentes, la arquitectura, la vida cotidiana, los paisajes, la gastronomía, etc. Comprende también magníficos trabajos sobre España y otros países. Adquirido el 1997.

José Lázaro Bayarri (1893-1979), fotógrafo, periodista y director de cine. Este fondo, de temática muy variada, contiene casi 5.000 documentos: negativos en placa de vidrio, negativos en celuloide y positivos originales de festejos taurinos, de la actividad política en València durante los años de la Guerra Civil, del ambiente social y cultural valenciano de la época, de escenas costumbristas, de acontecimientos deportivos, de fiestas de València y de vistas aéreas de la ciudad de València y de pueblos de la Comunitat Valenciana.

Rafael Lapesa Melgar (1908-2001), filólogo especialista en historia del español y en la literatura de los siglos XV y XVI, miembro de la Real Academia Española y de la Real Academia de la Historia. Fondo de gran interés para el estudio de la filología española. Colección de unos 15.000 libros, folletos y publicaciones periódicas, muchos de los cuales incluyen dedicatorias de sus amigos, de compañeros de la Real Academia Española y de discípulos. Adquirida el 2002.

Emilio Attard Alonso (1915-1997), abogado, periodista y político. El archivo está formado por los materiales de trabajo de quien fue presidente de la Comisión Constitucional y una de las figuras fundamentales en el desarrollo del proceso constituyente y en la conformación del Estado de las Autonomías. Donado el 2003 por Vicente Navarro de Luján.

Pere Maria Orts i Bosch (1921-2015), historiador, investigador, heraldista y académico de la Acadèmia Valenciana de la Llengua. El mayor interés y motor principal de su obra literaria y artística fue localizar prodigios documentales y obras de arte pertenecientes al Antiguo Reino de València que, por varias causas, habían salido de València, con el fin de completar los fondos patrimoniales y rescatar parte de la historia del pueblo valenciano. La biblioteca está formada por unos 11.000 volúmenes, entre los cuales destacan 13 incunables y alrededor de 1.000 volúmenes imprimidos entre los siglos XVI y XVIII, además de muchas publicaciones del

siglo XIX. En este fondo también destaca una muestra importante de obras sobre heráldica y genealogía. Donada en la Biblioteca Valenciana el 2004. El mismo año dio al Museo de Bellas Artes de València la colección de arte, y al Archivo del Reino de València documentos históricos representativos de la tradición local.

Lluís Cebrián i Mezquita (1851-1934), médico, poeta, escritor y político, llegó a dirigir el periódico *L'Univers*. Ejerció su actividad literaria en el entorno de Lo Rat Penat, institución de la que fue socio fundador y que presidió entre los años 1889 y 1891. Escribió obras poéticas y teatrales, y fue también cronista oficial de la ciudad de València. El archivo con su correspondencia personal fue adquirido el 2005.

Ignacio Soldevila Durante (1929-2008), figura destacada en el estudio de la literatura española del siglo XX. Publicó estudios fundamentales sobre la obra de Max Aub. Además, trabajó en el campo de la lexicografía y fue redactor del *Diccionario histórico de la lengua española*, de la Real Academia Española. La biblioteca incluye unas 4.000 monografías de fondo moderno y 6 obras de fondo antiguo, y está especializada en la narrativa española del siglo XX. El archivo está integrado por más de 40.000 reseñas, recortes de prensa, artículos especializados, fichas manuscritas, documentos dedicados a distintos autores, movimientos literarios y épocas históricas. En 2006 dio a la Generalitat la biblioteca y el archivo.

Desfilis. Archivo gráfico formado por 6.200 placas de vidrio y 207.000 negativos y diapositivas. Recoge el trabajo de toda una saga de profesionales de la fotografía que nos permiten reconstruir la historia gráfica de València desde el 1889 hasta el 2000. Adquirido por la Biblioteca Valenciana en 2008.

Biblioteca Tirantiana

Procedente de las bibliotecas donadas y adquiridas y de los materiales recibidos por medio del Depósito Legal, la Biblioteca Valenciana conserva una amplia representación de la obra de Martorell y de los estudios que ha merecido. Como homenaje al escritor y en el *Tirant lo Blanch*, nace un proyecto denominado 'Biblioteca Tirantiana'. El objetivo central es reunir de una manera sistemática al menos un ejemplar de cualquier tipo de publicación, nacional o internacional sobre Joanot Martorell y su obra. De este modo, la Biblioteca Valenciana se convierte en un centro de referencia de primer orden para los estudios sobre el *Tirant lo Blanch* y su autor. Un centro abierto a cualquier tipo de propuesta que permita difundir el *Tirant*, independientemente del formato que presente o del método que utilice para hacerlo llegar a los lectores de todo el mundo.

Carmelina Sánchez-Cutillas (1921-2009), historiadora, poeta y novelista. El fondo bibliográfico está formado alrededor de 2.700 monografías sobre lengua castellana y valenciana, historia de la Corona de Aragón y de la ciudad de València, literatura clásica, literatura medieval y música antigua, historia medieval, historia del derecho, narrativa y poesía contemporáneas, etc. El archivo está formado por 20 cajas de documentación para trabajos

históricos, fichas, ponencias para congresos, primeras versiones de sus libros de poemas, etc. Fueron donados en 2011.

Vicente Marco Miranda (1880-1946), político y periodista valenciano. Sus fondos bibliográficos y documentales son fundamentales para conocer la vida política valenciana del primer tercio del siglo XX. Donado en 2014.

Biblioteca Felipe Garín. Felipe Garín Ortiz de Taranco (1908-2005). Artista, investigador y académico del arte español. Fue presidente de la Real Academia de Bellas Artes de San Carlos y director de la revista *Archivo de Arte Valenciano*.

Felipe Garín Llombart (1943-2023). Catedrático de Historia del Arte de la UPV. Ha dirigido el Museo de Bellas Artes de València y el Museo del Prado. También fue director del Instituto Cervantes en Roma. La biblioteca está constituida por casi 5.000 volúmenes especializados en arte. Donada en 2017.

Vicente Gaos González-Pola (1919-1980), poeta y ensayista valenciano. Premio Adonais y Premio Nacional de Poesía. El legado está formado por 5.465 volúmenes, fundamentalmente de literatura y sobre todo de poesía del siglo XIX y XX. Donado el 2017.

Ricard Blasco i Laguna (1921-1994), escritor, historiador y cineasta. Su legado incluye cerca de 4.000 monografías, centenares de folletos de temas varios (fallas, almanques, novela corta), pliegos de cordel, revistas, diarios (desde el siglo XIX hasta 1990), fotografías, una importante colección de *auques*, documentos sobre películas y trabajos de TV, estampas, postales, y su correspondencia personal. La donación en la Biblioteca Valenciana ha sido efectuada por su hija Gala Blasco Aparicio en 2019.

Luis Sánchez Fernández (1907 – 1957), director de orquesta, compositor, pianista y crítico musical. Catedrático de Estética e Historia de la Música, compatibilizó durante mucho tiempo la medicina forense con la actividad musical. Entre los fondos documentales destacan las partituras manuscritas autógrafas y su correspondencia con varios representantes de la cultura y de la música. La biblioteca consta de unas 400 obras, muchas de ellas partituras impresas, entre las cuales destacan ediciones extranjeras difíciles de encontrar en otras bibliotecas de ámbito nacional. También se conservan grabaciones sonoras: algunos casetes con música inédita y 24 discos de vinilo. Donados en 2021.

Antonio Ortiz Fuster, Ortifus (1948), dibujante y humorista gráfico; diseñador y creador de monumentos falleros. Ha trabajado durante más de 40 años para varios diarios y semanarios valencianos. El legado consta de 20.000 dibujos. Donados en 2021.

Rafael Ventura Meliá (1948-2020), escritor y periodista. Pionero en el periodismo cultural valenciano.

El legado incluye unas veinte cajas y cerca de 400 documentos: libros dedicados, cartas y fotos, correspondencia con amigos e intelectuales valencianos, así como manuscritos de sus obras, algunas inéditas. Por expreso deseo del donante, tendrán que transcurrir 20 años después de su muerte para poder consultar ciertos documentos como sus diarios, las obras inacabadas o las fotografías de amigos o familiares que no sean personajes públicos.

Salvador Giner i Vidal (1832-1911), uno de los compositores y músicos valencianos más destacados del siglo XIX. Dirigió la Sociedad Coral Orfeón Valenciano *El Micalet*, el Conservatorio de València y la Banda Municipal de València. Autor de más de 400 obras para orquesta, varias óperas y zarzuelas, así como composiciones muy populares, como el pasodoble *L'entrà de la murta*. El fondo está compuesto por más de 500 partituras, cartas, libros, documentos, fotografías y objetos. Donado en 2021 por la Sociedad Coral *El Micalet*.

Legado Luis Hernández, Luis Hernández Rico (1866-1938). Abogado y catedrático Luís Hernández Alfonso (1901-1979). Periodista, escritor, historiador, poeta, lingüista y traductor, recibió el premio Cervantes en 1930. El fondo incluye libros y revistas de los siglos XVIII, XIX y XX, así como dos cajas que recogen material en prosa, poesía y manuscritos de las obras del hijo, algunas inéditas. Donado en 2022.

Manuel Bas Carbonell (1942-2020), miembro y vicepresidente del Consell Valencià de Cultura entre 1995 y 2002. Como uno de los fundadores de la Sociedad Bibliográfica Valenciana Jerònima Galés, favoreció varias publicaciones y actividades vinculadas al libro y tuvo una destacada participación en la creación del Museo de la Imprenta en el Monasterio del Puig de Santa Maria (València). Es autor de una extensa nómina de artículos en prensa sobre el libro valenciano, así como de muchos libros relacionados con la cultura valenciana. El archivo se compone de 241 carpetas que recogen el testimonio cultural de los últimos sesenta años en la Comunidad Valenciana. La biblioteca, de más de 25.000 libros, fue adquirida por la Generalitat en el 2000, y el archivo cedido en 2022.

Francisco Moltó Esquembre (1939) fotógrafo. Sus fotografías se centran en el día a día de nuestra cultura occidental: Alemania, Austria, Hungría, España, República Checa, Inglaterra, Italia, Francia, Portugal y los Estados Unidos. El fichero fotográfico está compuesto por más de 21.000 negativos en color, blanco y negro y las copias de diferentes formatos realizadas en su laboratorio. Donado en 2023.

Fondo L'Eixam

El fondo *L'Eixam* está compuesto por obras de arte y carteles propiedad de Manuel Olmos Gil y Genoveva Gil Capri. Son obras de autores valencianos de los años setenta y ochenta del siglo XX, conservadas por Manuel Olmos como galerista de *L'Eixam* y por su posterior trabajo como promotor cultural en varias instituciones públicas y privadas. El archivo se compone de 760

documentos: 358 obras gráficas originales, 3 fotografías, 136 carteles y 263 materiales, como por ejemplo láminas y folletos. Para citar algunos autores de la larga lista que compone el archivo, hay obras de *Equip Crònica*, Manuela Ballester, Jordi Teixidor, José María Yturralde, Rafael Canogar, Elvira Alfageme y Arcadio Blasco, entre otros. La donación fue realizada en 2023.

Juli Sanchis, Harca (1942), humorista gráfico que ha ido plasmando a la sociedad valenciana en sus viñetas críticas, ácidas y satíricas durante más de cincuenta años. La donación consta de 2.343 dibujos originales de varios tamaños, publicados en revistas como *Saó*, *València 7 dies*, *Dimensió humana*, *Nonada* y *Pica'm*. Así mismo, hay caricaturas, felicitaciones y dibujos inéditos. También se ha depositado la exposición antológica de la obra del dibujante *50 anys fent Harca*, compuesta de 42 dibujos, 2 carteles informativos de la exposición y otros materiales divulgativos sobre el recorrido de su carrera profesional.

Evarist Olcina Jiménez (1938), abogado, escritor, investigador, y autor de varias obras sobre el tema carlista. La colección sobre este tema está constituida por cerca de 900 documentos varios (libros, folletos, publicaciones periódicas, manuscritos, literatura *de canya i cordell*, postales y discos) datados entre 1833 y la actualidad. Especialmente relevante es la parte de la donación directamente relacionada con el territorio valenciano, donde destacó el general Cabrera. Donada en 2024.

BIBLIOTECA HISTÓRICA Y HEMEROTECA MUNICIPAL DEL AYUNTAMIENTO DE VALÈNCIA

Creada en 1902 sobre un fondo bibliográfico antiguo, esta biblioteca se enriquece a lo largo de los años con las obras adquiridas por la corporación municipal valenciana y, sobre todo, por las valiosas donaciones que ilustres valencianos y valencianas han cedido a la ciudad.

Maria Beneyto i Cuñat (1925-2011), donación de su biblioteca particular y fondo documental.

Faustino Barberà Martí (1850-1924), médico, erudito y político valenciano, iniciador del valencianismo político. Su legado contiene 2.663 documentos de los cuales 271 son de los siglos XVI y XVII.

Facundo Burriel y García de Polavieja (1876-1934), abogado y político valenciano. Presidente de *Lo Rat Penat*, académico de la Real Academia de Bellas Artes de San Carlos y director del Centro de Cultura Valenciana.

Juan Churat y Saurí (1835), primer coleccionista que dio todo su fondo a la biblioteca Municipal Central del Ayuntamiento de València. quien a lo largo de su vida consiguió reunir más de 3.100 obras impresas y manuscritas, principalmente de carácter humanístico; alrededor de 900 grabados y estampas, la mayoría de los siglos XVIII y XIX.

Rafael Ferreres Ciurana (1914-1981), filólogo y crítico literario. Su legado, donado por sus familiares al consistorio municipal en 1983, está formado por correspondencia personal con otros intelectuales de la época, por sus obras como autor, revistas literarias y artículos como crítico literario.

Luis Fullana i Mira (1871-1948), conocido popularmente como el padre Fullana. Gramático, erudito y religioso. El archivo municipal de Ontinyent custodia todos los materiales sobre la obra *Historia de Ontinyent*, donada por sus descendientes en 2024.

Rafael Janini i Janini (1866-1948), destacó por su trabajo para mejorar la riqueza agrícola y forestal de la plaga fil·loxera, especialmente en la Comunitat Valenciana. El año 2023 la Diputación de València adquirió veintitrés placas fotográficas positivas originales de gran valor histórico y documental utilizadas en su obra *Algunos árboles y arbustos viejos de la provincia de Valencia*, publicada en 1914, el primer tratado español dedicado a conocer y fomentar los árboles monumentales. Ejemplar y materiales se conservan en la Biblioteca Municipal de València.

Francisco Martí Grajales (1862-1920), periodista ensayista y erudito valenciano que dejó dos mil volúmenes relativos a obras teatrales y una serie de *Miracles de Sant Vicent*.

Ernest Martínez Ferrando (1891-1965), escritor e historiador. Fue director del Archivo de la corona de Aragón, miembro de la Real Academia de las Buenas Letras de Barcelona, del Centro de Cultura Valenciana, de la Academia Pontaniana de Nápoles, de la *Deputazione di Storia Patria per la Sardegna*, de la Sociedad Geográfica de Lisboa y del patronato de los *Monestirs Reials de Poblet i Santes Creus*, además de estar adscrito a la *Hispanic Society of America*. Su legado se compone de su biblioteca personal.

Juan Bautista Peris (1870-1934) conocido como *Chopetí*, funcionario del Ayuntamiento de València y crítico taurino quien dio un legado de más de 1.000 libros de temática taurina, manuscritos sobre corridas de bueyes, novilleros y banderilleros, y un importante número de carteles de mano y entradas a diferentes festejos taurinos entre los años 1885 y 1919.

Carola Reig Salvá, catedrática de lengua y literatura y docente en el Instituto Luis Vives de València. Legado vinculado a sus investigaciones alrededor de su antepasado Vicente Salvà (1786-1849) gramático, bibliógrafo, librero y editor.

Sol Romeu Alfaro (1933-2021), activista vecinal y presidenta de la Asociación de Vecinos y Vecinas de la Amistad e hija predilecta de la ciudad de València en 2016. Escritos vinculados al movimiento vecinal.

José Sanchis Pertegás (1841-1916), médico y político valenciano, presidente de la Diputación de València y alcalde de la ciudad durante la restauración borbónica. Sus especialidades de investigación fueron la historia valenciana y la historia de la medicina y las

epidemias, especialmente en la Edad Media, siendo su proyecto más ambicioso un diccionario biográfico de todos los médicos valencianos desde tiempos medievales; si bien no lo acabó, sí que publicó varias obras breves en diferentes revistas, diarios y almanaques, además de trabajar como paleógrafo o buscando fuentes históricas en archivos y bibliotecas por encargo otros autores. Esta dedicación a la investigación histórica haría que en su muerte hubiera acumulado un enorme archivo personal de notas y transcripciones de documentos históricos repartidos entre la Biblioteca Histórica de la Universitat de València y la Biblioteca Histórica del Ayuntamiento de València.

Salvador Sastre Nadal (1848-1905), médico e intelectual nacido en Villalonga (La Safor) quien a lo largo de su vida consiguió reunir una biblioteca notable tanto por la calidad como por la cantidad de sus volúmenes. La donación realizada por su viuda Julia Menéndez, natural de Avilés, en 1907, constó de 974 obras en 1.644 volúmenes de las cuales trece desgraciadamente han desaparecido³.

Pedro Sucías Aparicio (1844-1917), eclesiástico e historiador valenciano que destacó por la amplitud de sus investigaciones históricas.

Vicente Vives Liern. Donación de literatura e historia de València.

Enric Sebastià Domingo (1930-2006), Catedrático de Historia Contemporánea de la Universitat de València.

BIBLIOTECA HISTÓRICA DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

El origen de la Biblioteca Histórica de la Universitat de València lo encontramos con la donación que en 1785 realizó el eclesiástico y erudito Pérez Bayer. Se inauguró el 1788 siendo rector Vicent Blasco. En la actualidad se encuentran los legados siguientes:

-Parte del legado bibliográfico de Roc Chabàs. De acuerdo con su testamento, hecho el mismo año de su muerte (1912) se dividida temáticamente en tres partes y disgregada; una parte («Historia y literatura valencianas») entregada a la catedral; otra («Liturgia y ciencias eclesiásticas») a su amigo y albacea padre Vicent Peretó, y la tercera, de contenido misceláneo, en la Universitat de València («Los demás libros»). Esta última parte se destinó en primera instancia, en 1925, a la nueva Facultad de Filosofía y Letras, dividida en 1977 en tres facultades: Filosofía, Filología, y Geografía e historia, en cuya biblioteca se adjudicó el fondo de Chabàs; pero no acaba aquí el movimiento ya que, en 1985, por la implantación de la división universitaria en áreas de conocimiento y campus, con sus correspondientes bibliotecas, el fondo se divide de nuevo. Una parte pasó a la Biblioteca de Humanidades, pero los volúmenes más antiguos fueron enviados a la Biblioteca Histórica, en la calle de la Nave.

3 [Sendra.pdf](#)

-Legado de Pascual María Struch, abogado nacido en Millena. Libros editados entre los siglos XVI y XVII. La Biblioteca Histórica de la Universitat de València custodia en sus anaqueles los libros editados entre los siglos XVI y XIX entregados por los albaceas testamentarios de Pascual María Estruch; parte de este legado –objeto del presente estudio–, lo constituye una variada selección de obras que alcanzan desde la historia del mundo antiguo, hasta los últimos episodios de la Guerra de la Independencia de 1808. Mención aparte merece la eclesiástica, que se dilata hasta los escritos coetáneos del catedrático de cánones Francisco Estruch⁴.

-Legado de Francesc Xavier Borrull i Vilanova (1745-1837), diputado por València en las Cortes de Cádiz. Miembro de una de las familias más importantes de juristas valencianos los cuales habían ocupado diferentes cargos en la administración de justicia y en el mundo universitario desde el fin del siglo XVII.

-Legado de Giner de Perellós Marqués de Dos Aigües. La obra más importante que legó Giner de Perellós fue el incunable *Tirant lo Blanch*, uno de los tres originales que se conservan en el mundo.

-Legado de **Josep Maria Molés** de 1885, formato por 1.204 volúmenes de obras dramáticas datadas entre los siglos XV y XVI.

- El año 1901 entró el último legado importante con la donación realizada por Lluís Gonzaga Gascó Albert, matemático y escritor.

ARCHIVO VALENCIANO DEL DISEÑO (Universitat de València, Facultad de Geografía e Historia)

El Archivo Valenciano del Diseño (AVD) fue creado con la donación de los legados profesionales de los diseñadores Lola Castelló i Vicent Martínez, así como la documentación sobre los proyectos desarrollados a la empresa *Punt Mobles* desde su fundación hasta 2012. Los legados de Martínez Peris, Curvadora Valenciana, Gasisa y la Mediterrànea, a través de la mediación de Manuel Lecuona, constituyeron la otra piedra angular para la creación del AVD. La Universitat de València gestiona el AVD con EASD València, para proveer la continuidad y estabilidad que el proyecto requiere.

Archivo personal y profesional de Lola Castelló i Vicent Martínez a cerca de *Punt Mobles*.

Fondo Eduard Albors; Paco Bascuñán; José Juan Belda; Pepe Benlliure; Xavier Bordils; *Espai Corbat*; Manuel Lecuona; Familia Martínez Media; Fernando Mateu de Ros; Ramón Ricart Gil; Mariana Salgado; Bernardo Tejeda; Andrés Gil Cañizares; Juan Nava; *Bañó i Associats*; Pedro Miralles; Lourdes Bayarri; Tráfico de Modas, Falla Mossén Sorell.

4 [*Dialnet-VPasionesBibliograficas-833649\(1\).pdf](http://Dialnet-VPasionesBibliograficas-833649(1).pdf)

MUSEO BELLAS ARTES DE VALÈNCIA

El Museo de Bellas Artes de València es el referente museístico más importante de la Comunitat Valenciana. Desde su fundación en 1837 hasta el momento actual, han transcurrido casi dos siglos, en los que ha sido testigo de numerosos avatares unidos al acontecer histórico de la ciudad de València. Fundamentalmente está formado por una gran pinacoteca y un amplio fondo de dibujos y grabados, además de esculturas, piezas arqueológicas, fragmentos arquitectónicos, fotografías y artes decorativas. Destacan las siguientes donaciones:

Donación de Pere Maria Orts i Bosch (1921-2015) el año 2004 en la Generalitat Valenciana, la cual estuvo formada por 300 pinturas, entre ellas de Sorolla, Degraín, Zuloaga, Rosiñol y Ribalta, tapices del siglo XVII, esculturas del siglo XV y XVI, un bargueño del siglo XV y piezas de cerámica. Las pinturas a la actualidad se encuentran expuestas al Museo de Bellas Artes de València.

Legado de Has Rudolf Gertensmaier formado por cuarenta y una pinturas flamencas del siglo XVII sobre la figura humana y la natura y veintitrés estampas de diversa temática.

Donación de la pintura *Paisaje de Alicante* realizada el año 1960 por el pintor Francisco Lozano Sanchis (Antella, 1912-València, 2000) por parte de su hija Teresa Lozano el año 2022.

Donación de ocho pinturas del pintor valenciano Francisco Sebastián (1920-2013) por parte de los hijos del artista Mercedes, Francisco y Manuel Sebastián Nicolau.

CENTRO CULTURAL LA NAU

-Legado artístico de Carmen García Merchante y Jesús Martínez Guerricabeitia dado en 1999. Colección Martínez Guerricabeitia. A la primera planta del edificio de *La Nau* se encuentra la sala Martínez Guerricabeitia para exposiciones temporales.

INSTITUTO VALENCIANO DE CULTURA

Informe sobre la Música Valenciana de tradición oral: accesibilidad de los archivos sonoros.

[777-Informe-sobre-la-Musica-Valenciana-de-tradicio-oral-accessibilitat-dels-arxius-sonors-bilingue-1.pdf](#)

LEGADOS DIPUTACIÓN DE CASTELLÓ

Gabriel Puig Roda Alcácer (1865-1919)

Pintor acuarelista. Se formó en la Escuela de San Fernando de València, la Escuela de San Carlos de Madrid y la Academia Chigi de Roma, en el Centro Internacional de Bellas Artes. El legado tiene 131 obras pictóricas y dibujos, y 6 piezas de indumentaria tradicional. Depositado al Museo de Bellas Artes de Castellón que pertenece al Consorcio de Museos de la Comunitat Valenciana.

Rafael Forns Romans (1868-1939)

Pintor. Catedrático de Higiene de la Facultad de Medicina de San Carlos de Madrid. Presidente de la sección de Pintura del Círculo de Bellas Artes de Madrid. Su legado consta de 39 cuadros y esculturas (siglos XV al XX). Destacan 16 obras de su producción, un esbozo de Sorolla y un pequeño lienzo de Pinazo. Depositado en el Museo de Bellas Artes de Castellón

Joan Baptista Adsuara Ramos (1893-1973)

Escultor. Catedrático de Dibujo de la Escuela de Bellas Artes de San Fernando. Legó a la Diputación de Castellón 26 obras escultóricas en madera, talla, bronce y academias en yeso como trabajos preparatorios para la fundición, y 4 esbozos en carbón sobre papel. Depositado al Museo de Bellas Artes de Castellón.

Francesc Esteve Gálvez (1907-2001)

Historiador, arqueólogo y coleccionista. Recibió la Distinción al Mérito Cultural de la Generalitat Valenciana y la Medalla de Oro de la Provincia de Castellón. Hizo una donación en vida al Museo de Bellas Artes de Castellón y el resto de su colección la legó en el testamento. Su legado consta de 4.574 piezas:

- 575 piezas cerámicas; 44 obras sumando pinturas, dibujos y estampas; 9 esculturas; además de orfebrería, armas antiguas y mobiliario hasta 691 piezas.
- 1.778 objetos arqueológicos. Es destacable la colección de monedas, con 358 numismas en oro, plata y bronce.
- 578 bienes etnológicos.
- 1.527 bibliográficas: 1.163 libros y 365 ejemplares de hemeroteca de temática artística y arqueológica.

El legado está depositado mayoritariamente al Museo de Bellas Artes de Castellón y su Biblioteca. Algunas piezas de etnología están expuestas en el Museo de Etnología de Castellón, de titularidad municipal.

Matilde Salvador i Segarra (1918-2007)

Compositora y pintora. Musicó poemas de Bernat Artola, Xavier Casp, Salvador Espriu, Miquel Costa i Llobera, etc. Donó al Archivo de la Diputación más de 8.000 fotografías. Su legado musical y el de Vicente Asencio los dio al Instituto Valenciano de la Música, hoy Institut Valencià de Cultura.

UNIVERSITAT JAUME I DE CASTELLÓN**Luis Revest Corzo (València, 1892 - Castellón de la Plana, 1963)**

Archivero, bibliotecario, historiador, académico, cronista y profesor. Secretario y uno de los fundadores de la Sociedad Castellonense de Cultura, cronista oficial de Castellón el 1944. Académico de la Real Academia de Historia (RAH), firmó las normas ortográficas del valenciano, las *Normes de Castelló*, en 1932. Legado: más de 2.800 libros, 112 títulos de revistas, correspondencia epistolar y documentación personal.

Rafael Ribés Pla (Castellón de la Plana, 1916 - Castellón de la Plana, 2008)

Profesor mercantil, graduado por la Escuela de Comercio de València, profesionalmente se dedicó a la exportación de cítricos y a la agricultura, además de ser asesor de organismos internacionales como por ejemplo la OMS, la FAO, la OCDE, etnólogo y escritor. Ha sido una de las personalidades más influyentes del siglo xx y un referente económico y cultural de Castellón. Legado: 1.144 libros, 50 títulos de revistas y documentación personal.

Germà Colón Doménech (Castellón de la Plana, 1928 - Barcelona, 2020)

Filólogo y lexicólogo, fue uno de los lingüistas más importantes de la filología románica y catalana. Fue catedrático de la Universidad de Basilea de 1963 a 1997. Académico correspondiente de la Real Academia Española (RAE) en la Comunitat Valenciana y nombrado hijo predilecto de Castellón en 2014. Considerado uno de los mejores romanistas de nuestro país, recibió numerosos premios y reconocimientos por su trayectoria profesional ligada al mundo académico, en la investigación universitaria, al patrimonio y la cultura nacional e internacional. La Universitat Jaume I creó la *Fundació Germà Colón Doménech*, institución de carácter cultural destinada a la promoción de actividades relacionadas con la Filología Románica. Legado: más de 20.000 libros, títulos de revistas y documentación personal.

Enrique Soler Godes (Castellón de la Plana, 1903 - València, 1993)

Pedagogo y escritor, en su trabajo pedagógico destaca la introducción de los métodos de Célestin Freinet en los pueblos de la provincia de Castellón, con publicaciones en la revista *Sembra*, elaborada e impresa por su alumnado. También colaboró con varias publicaciones, en un principio en la prensa local y colaboró posteriormente en importantes medios regionales. El 1999, a iniciativa de la Universitat Jaume I, el Ayuntamiento, la Diputación de Castellón y su familia, se fundó la Cátedra Enric Soler i Godes con el fin de difundir su obra, la historia de la pedagogía y la práctica escolar. Legado: 1.024 libros, 376 títulos de revistas y documentación personal.

La colección de cartografía de la UJI formada por un conjunto de aproximadamente 100 mapas imprimidos de España, Francia, Países Bajos, Italia, Alemania y Australia. El más antiguo, confeccionado por el geógrafo valenciano Jerónimo Muñoz el 1568, se centra en el antiguo Reino de València y fue publicado en la ciudad de Amberes el 1584. Esta cartografía representa los territorios de Aragón, Cataluña, Mallorca y València, los estados de la antigua Corona de Aragón. Destacan obras de cartógrafos europeos muy reconocidos (Abraham Ortelius, Jodocus Hondius, Wilhelm Blaeuw, Frederik de Witt, Nicolas Sanson, Nicolas de Fer, Philippe de Pretôt, Giacomo Cantelli, Placide, Johannes Homann, Pierre Mortier, o Jerónimo Lavanha).

Aula UJI-Vila de Onda. **Legado de Manolo Safont**, artista ceramista de Onda. Su archivo personal lo posee la UJI junto su biblioteca personal compuesta por 4.200 libros. Estos libros han sido catalogados en tres secciones: ciencias sociales, ciencias artísticas y medicina, estos últimos vinculados a la profesión de Ana del Moral, esposa de Manolo Safont.

BIBLIOTECA GENERAL DE LA UNIVERSIDAD DE ALICANTE

Fons Xavier Dalfó i Hors y fondo de la Revista *Canigó* (1954-1983). Donación hecha por el matrimonio formado por Xavier Dalfó i Hors y por Isabel Clara-Simó. Parte del patrimonio artístico y de la obra gráfica, así como pinturas y objetos personales de la escritora Isabel Clara-Simó se encuentran en el Ayuntamiento de Alcoy.

La Biblioteca personal que el escritor Mario Benedetti tenía en Madrid ha sido donada al Centro de Estudios Iberoamericanos de la Universidad de Alicante.

INSTITUTO ALICANTINO DE CULTURA JOAN GIL-ALBERT (Diputación de Alicante)

Archivo de José Struch Sanchis (1916-1990), director teatral alicantino. Archivo personal, manuscritos, correspondencia, fotografías, dibujos de escenografías, recortes de prensa sobre sus estrenos, diarios manuscritos, textos de conferencias, material sonoro, poemas y libros dedicados por otros autores. La donación también incluyó el premio Nacional de Teatro que le fue concedido en 1990.

Obras del escritor alicantino **Ginés Alberola Botella y de su hijo Ginés Alberola Rodríguez**. Destaca de su legado un conjunto de cartas personales que el escritor y político Emilio Castelar le escribió a Alberola Botella, así como varios libros que el escritor redactó entre el 1885 y el 1911 como *El sochantre de mi pueblo*, *El templo de Flora: Cuadros de la naturaleza*, *A orillas del Rhin: Leyendas suizas*, *Mitología vegetal: leyendas de las plantas*, *Una noche en el tren: cuentos colorados azules y verdes* y *San Ignacio y los jesuitas*.

Legado del escritor **Rafael Azuar Carmen (Elche 1921-2002)**, donación de su biblioteca y archivo. Su biblioteca está compuesta por 2.500 volúmenes, trescientos de los cuales están dedicados por sus autores. Además, su legado está formado por correspondencia, hojas sueltas de sus escritos, libretas con versiones manuscritas de relatos, artículos y poesías.

CONCLUSIONES Y RECOMENDACIONES

Cualquier legado o donación puede ser clave para llevar a cabo una investigación. Además, repletos de gran valor histórico, nos ayudan a conectar con nuestra identidad dentro de la sociedad. La finalidad de las donaciones y de los legados no es otra que la pervivencia de la memoria y del relato de la historia acumulado durante años por personas eruditas e intelectuales que han considerado que con lo propio podían aportar a la sociedad. Hacer una donación implica que la sociedad se pueda enriquecer conservándose una serie de documentos, libros y obras de arte que de no ser donados, tal vez se podrían perder para siempre. Y así es como las personas que hacen la donación, verán que toda la riqueza intelectual que han acumulado con el paso del tiempo, ni se perderá ni se disgregará. Sin embargo, el Consell Valencià de Cultura quiere alertar que atendida la carencia de espacio que encontramos en las instituciones públicas, a veces los legados que pretenden ser donados no

son aceptados, y si son aceptados, por carencia de personal y de recursos económicos, no son catalogados y se olvidan.

En consecuencia, el Consell Valencià de Cultura plantea las siguientes recomendaciones:

- Conocer siempre los motivos por los que estas donaciones y legados se llevan a cabo además de conocer en profundidad el material legado y saber si ha sido ofrecido a otro lugar.
- Recomendar a las bibliotecas que tengan políticas de desarrollo de las colecciones para asegurarse que las donaciones y los legados recibidos contribuyan a sus objetivos. A veces las donaciones y los legados pueden ser el nacimiento de nuevas bibliotecas.
- Para que estas donaciones y legados sean catalogados y estudiados, se tienen que reformular nuevas becas y convenios entre las instituciones y las universidades públicas valencianas para que no quedan arrinconados.
- Puesto que las donaciones enriquecen el patrimonio bibliográfico de las bibliotecas y contribuyen a la difusión de la cultura, estas tienen que estar catalogadas y, siempre y cuando se pueda, digitalizadas para poder hacer un mejor uso por parte de las personas investigadoras en todo el mundo.
- Las donaciones y los legados son recursos documentales de gran importancia y utilidad para las investigaciones, así como para la realización de estudios biográficos, literarios y bibliográficos, motivo por el cual es muy importante que sean conocidas entre la población y que tengan una difusión específica mediante la web de la Conselleria de Cultura.

Este informe, y siguiendo el protocolo habitual, se enviará a las bibliotecas, universidades y museos que custodian los legados y las donaciones aquí tratadas. También se enviará a la Conselleria de Cultura, a la Secretaría Autonómica de Cultura y a la Dirección General de Cultura.